
VARFÖR LJUGER ÄNGLARNA?

JANERIK LARSSON

Med Berlinmuren föll också 1900-talets religiösa tro på staten. Kanske är det ett sökande efter en ny "trosgrund" som ligger bakom dagens flummiga modeidéer. Anhängarna av dessa har lätt för önsketänkande och för att förvrida vetenskapliga fakta.

Miljöns och socialpolitikens änglasång har samma syfte: att skapa ett raison d'être för den nya klassens plan- och förmyndarbyråkrater.

Olof Palme muttrade en gång i tiden om Alva Myrdal att hon alltid "sjunger med änglarna".

Med det menade han att hon valde att ta ställning för det opportuna, "det radikala", det trendriktiga.

Att i ett tufft debattläge ta strid för det rätta med blanka vapen är en helt annan sak.

Dagens änglar är de trendiga anhängarna av "ekologism", "feminism" och andra mer eller mindre flummiga modeidéer.

Gemensamt för dessa änglar med olika predikotexter är att de har lätt för att önsketänka, för att förvrida vetenskapliga fakta eller till och med fabricera helt nya sanningar utan verklighetskontakt.

JANERIK LARSSON är informationsdirektör på Svenska Arbetsgivareföreningen.

Sökandet efter en trosgrund

När jag funderat över orsakerna till sådant uppträdande har jag dragit slutsatsen att det är änglarnas sökande efter vad som närmast bör kallas en religiös trosgrund som är den djupaste förklaringen. Tron försätter inte bara berg utan ibland också fakta.

I slutet av det tjugonde århundradet råder en sorts troskris. Tron på staten var 1900-talets religion. Men denna tro och dess religion, socialism/kommunism, har svikit. Med Berlinmurens fall 1989 föll denna religion samman - utan att riktigt ersättas av något annat.

Men marknadsekonomin? ... kanske någon frågar. Nej, jag tror inte att marknadsekonomi duger som religionssubstitut.

Marknadsekonomi är fortfarande för många tyvärr detsamma som konsumtionskultur och uppfattas inte i första

hand som ett etiskt system. Det samhälle som haft den starkaste dosen av marknadsekonomi, USA, har samtidigt haft en uppslutning kring de traditionella kyrkorna som saknar motsvarighet i resten av västvärlden.

Jag försöker inte distansera mig från marknadsekonomi och den ekonomiska effektivitetens logik. Liberalismens förändringsskapande – Schumpeters kreativa förstörelse – är en nödvändig förutsättning för tillväxt. Och det är en utopi att tro att människor i ett samhälle frivilligt väljer nolltillväxt eller tillbakagång.

Men trots detta måste man ställa frågan om religionens roll. I en artikelserie i *San Francisco Chronicle* i juni i år skildrades hur sökande människor skapat helt nya kyrkor, helt nya religioner i norra Kalifornien. Och alltfler debattörer återvänder nu till frågan om moralens fundament.

Journalisten Bryan Appleyard har tagit upp en intressant diskussion om hur vetenskapens rationalism har förstört religion – och moral

Amitai Etzioni, socialpolitisk filosof och professor vid George Washington University, har nyligen skapat en kom-munitaristisk rörelse vars grundläggande skrift är "The Spirit of Community" (Crown, New York).

En snarlik tankegång, men från andra utgångspunkter, förs fram av A Lawrence Chickering, Reaganmedarbetare och grundare av San Francisco-tanke-medjan Institute for Contemporary Studies, i "Beyond Left and Right – Breaking the Political Stalemate" (ICS Press, San Francisco).

Chickering bok utgjorde lanseringen av ICSs nya avläggare, Center for Self-Governance. Bortom vänsterns toppstyrning som inte fungerar och högerens tro på att egoismen är allt pekar Chickering på behovet av samhällsbyggande i samförstånd.

Samma tankespår pekade Washington Post-journalisten E J Dionne Jr ut redan 1991 i sin bok "Why Americans Hate Politics".

Den stora utmaningen

1990-talets stora utmaning är att förena detta sökande över sekterismens konstgjorda gränsdragningar, med en omvårdnad om den radikala marknadsekonomins förändringskrav. Ty i en tid präglad av pessimism och rädsla, är risken stor för att många lockas att lyssna till änglarna.

Men änglarna ljugar. De ljugar därför att verkligheten inte utan rejäla förfalskningar kan underbygga deras teser.

De falska miljöprofeterna får dock finna sig i en närgången granskning –

åtminstone i amerikansk debatt – av alltfler.

Journalisten Michael Fumento gör det i boken "Science under Siege: Balancing Technology and the Environment" (Morrow, New York). Fumento granskar en del av de mest mediaupplåsta "miljöskandalerna". Det gör också Dixy Lee Ray och Lou Guzzo i "Environmental Overkill – Whatever Happened to Common Sense?" (Regnery gateway, Washington DC) och Ben Bolch och Harold Lyons i "Apocalypse Not – Science, Economics and Environmentalism" (Cato Institute, Washington DC). Mest hårtslående finner jag Ronald Baileys "Eco-Scam – The False Prophets of Ecological Apocalypse" (St Martins Press, New York).

Ett alldeles särskilt kapitel skulle kunna ägnas den mycket omfattande debatten kring den s k växthuseffekten. Om den verkliga utgör ett undergångshot är som bekant en helt öppen fråga. Robert C Balling Jr har analyserat debatten i "The Heated Debate – Greenhouse Predications Versus Climate Reality" (Pacific Research Institute, San Francisco).

Mediaupplåsta falsarier

På det socialpolitiska området finns det tyvärr färre kritiska granskare av de inte sällan kraftigt mediaupplåsta falsarierna.

Det mest fascinerande exemplet på

en sådan upplevde jag själv när jag bodde i USA i mitten av 80-talet. Då fick media hundratusentals, kanske miljoner amerikaner att tro att det fanns tiotusentals eller fler bortrövade, försvunna barn. Stora organisationer – säkert ekonomiskt framgångsrika – uppstod blixtnabbt för att informera om detta problem. På mjölkpaket och cornflakespaket fanns det efterlysningar av påstått försvunna barn.

Jag hamnade vid ett par tillfällen i animerade diskussioner med grannar och bekanta om detta fenomen som jag instinktivt betraktade med största skepsis. Var finns fakta, frågade jag utan att få några svar. En annan sorts verklighet hade tagit över. Det finns i det amerikanska samhället med dess dynamik ständigt en stor otrygghet strax under ytan som gör människor mottagliga för skräckbudskap av det här slaget. Det är sannolikt det som förklarar att religionen fortfarande har ett så starkt grepp om den amerikanska nationen.

Tiotusentals barn skulle ha fångats upp av mördare, torterare eller pornografifabrikanter. Det trodde många. Tidningarna och TV spelade med. Det är först nu, långt senare, som jag funnit en redovisning av denna magnifika bluff (i en essä i The New Republic i juni 1993). Det fanns barn som formellt ansågs försvunna eftersom de hamnat i vårdnadstvister mellan skilda föräldrar. Det fanns då som

alltid en del barn som rymt. Men siffrorna var dramatiskt mycket lägre och FBI hade när hysterin var som värst endast kunskap om sju(!) barn som var bortrövade under verkligt mystiska omständigheter. 7 – inte 70 000.

Den mest mediaupplåsta av alla 1980-talets socialpolitiska amerikanska sagor är dock den om de miljontals hemlösa som skulle ha hem om det inte vore för det faktum att USA inte har tillräckligt mycket av hyresreglering och en "stark social bostadspolitik".

I alla tider har detta problem funnits. Missbruk av alkohol och droger har varit den viktigaste förklaringen. Under de senaste decennierna har det i USA och för den delen i Sverige tillkommit en faktor som skapat hemlösa människor: avinstitutionaliseringen av mentaltvården.

Möjligen kan man i 1990-talets USA också upptäcka en nyrekrytering till de hemlösas skara som förvisso är skrämmande. Medan forna tiders sociala problembarn oftast haft någon typ av yrkeskarriär bakom sig finns det numera en växande grupp som går direkt till soppköken utan att passera genom yrkeslivet. De blir sannolikt permanent hjälplösa på ett nytt sätt. Det dilemma som en omfattande soppköksverksamhet faktiskt innebär kan inte bli tydligare. Charles Murray har i sin nu klassiska "Losing Ground" beskrivit detta omöjliga val,

mellan en omvårdnad som skapar ett permanent beroende å ena sidan och det skenbart omänskliga å andra sidan: att dra undan skydds nätet eller åtminstone göra det radikalt mycket mindre.

Jonathan Dann och Greg Lyon som arbetat med undersökande journalistik för KRON-TV i San Francisco och som själva gjort reportage om hemlösa barn - och hyllats för detta - beskrev i en desillusionerad artikel i San Francisco Chronicle i juni i år hur det nu finns fakta för den som söker fakta.

"Änglarnas" tes om att dessa problem kan lösas med en än generösare socialpolitik, bostadspolitik etc saknar verklighetsunderlag menar Dann och Lyon. De hemlösa är "skid row bums" - och det blir till slut ofrånkomligt med en social omsorg för dessa medmänniskor. Men all erfarenhet visar att deras situation inte kan tas till intäkt för att förverkliga långtgående socialpolitiska ambitioner.

90-talets "religionsstrid"

Miljöns och socialpolitikens änglasång har samma syfte: att skapa ett *raison d'être* för den nya klassens plan- och förmyndarbyråkrater.

Därför kanske det sena 1900-talets "religionsstrid" kommer att stå mellan å ena sidan änglasångarna och å andra sidan en bred koalition som med utgångspunkt i det dynamiska 1980-talets

ekonomiska liberalism försöker utveckla en samhällsgemenskap underifrån byggd på frivillighet och omtanke. I ett sådant brobyggande bortom vänster och höger kommer man att finna deltagare med mycket skiftande erfarenheter men med en gemensam slutsats: vitala samhällen byggs inte genom toppstyrning.

Den debatten ter sig betydligt mind-

re komplicerad i USA än i Sverige där toppstyrningens traditioner är så mycket fastare förankrade. Just därför är det så viktigt att en så bred allians som möjligt skapas. Partipolitikerna, blockpolitikens härförare kan måhända komma att störras av en sådan ny inriktning på diskussionen –men det lilla bekymret får man sätta sig över.